

Jurisprudencija, 2003, t. 49(41); 85–96

LENKIJOS POLICIJOS TEISĖ: FUNKCINIS POŽIŪRIS Į SISTEMA

Dr. Raimundas Kalesnykas

Doktorantas Vidmantas Mečkauskas

Lietuvos teisės universiteto Policijos fakulteto Policijos teisės katedra
Valakupių g. 5, 2016 Vilnius
Telefonas 274 06 24
Elektroninis paštas ptk@ltu.lt

Pateikta 2003 m. gruodžio 10 d.

Parengta spausdinti 2003 m. gruodžio 29 d.

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Teisės filosofijos katedros vedėjas profesorius habil. dr. Alfonsas Vaišvila ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Teisės departamento direktoriaus pavaduotojas dr. Dainius Žilinskas.

Pagrindinės sąvokos: policijos teisė, valstybės policinė funkcija, policiniai–teisiniai santykiai, policinės institucijos.

Keywords: Police Law, State Police Function, Police–Legal Relations, Police Institutions.

Santrauka

Policijos teisės, kaip savarankiškos teisės šakos, mokslinė problema daugelyje valstybių pastaruosiu metu sukelia įvairių pamąstymų bei diskusijų. Diskutuojama dėl policijos teisės objekto, t. y. kokiems visuomeniniams santykiams reguliuoti skirta policijos teisė. Kyla klausimas, ar galima kalbėti apie teisės normas, reguliuojančias vienos institucijos veiklą, kaip apie atskirą teisės šaką, ar šios normos reguliuoja ir daugelio kitų institucijų veiklą, neapsiribodamos tik policijos, kaip institucijos, veikla. Atsakymų į šiuos klausimus ieškoma šiame straipsnyje.

Straipsnyje autoriai kelia hipotezę, jog asmens, visuomenės, valstybės ir iš dalies nacionalinio saugumo sričių valstybinio administravimo proceso metu susiklostančių visuomeninių santykių teisinė gyna užtikrinama policinėmis institucijomis valstybės prievartos metodu. Mirtų visuomeninių santykių teisinio reglamentavimo ribos apibrėžiamos valstybės policinės funkcijos sritimi. Tokiu atveju asmens, visuomenės, valstybės ir nacionalinio saugumo srityje susiklostantys visuomeniniai santykiai virsta policiniais–teisiniais santykiais, kurie priskiriami prie policijos teisės reguliavimo objekto.

Straipsnyje taip pat keliama policinių funkcijų sampratos problema, aptariamoms policijos funkcijos struktūra bei institucijų, vykdančių valstybės policines funkcijas, sistemavimo prielaidos Lenkijos valstybėje. Autoriai daro išvadą, jog policijos teisės turinys atskleidžiamas per funkcinį požiūrį į visuomeninių santykių, atsirandančių asmens, visuomenės ir valstybės

saugumo užtikrinimo srityje, sistemą. Straipsnyje trumpai nagrinėjami pagrindinių institucijų, vykdančių valstybės policines funkcijas, ypatumai ir pagrindiniai uždaviniai.

Pratarmė

Klausimas apie bet kurios teisės šakos teisinio reguliavimo objektą yra įdomus ir kartu sudėtingas, nes jį tiriant susiduriama su daugybe prieštarų ir priešingų pasisakymų bei vertinimų. Ne paslaptis, kad įvairios teisės šakos, kurių teisės normos reguliuoja skirtingus visuomeninius santykius, tarpusavyje sąveikauja. Vadinasi, galime išvengti kompleksinių teisės šakų ir tarpdisciplininių teisės mokslų atsiradimą. Visa tai rodo, kad praktiškai sunku griežtai nustatyti įvairių teisės normų veikimo ribas. Teisingas bet kokios teisės šakos teisinio reguliavimo objekto nustatymas mokslui turi labai svarbią metodologinę reikšmę, nes tai leidžia nustatyti sistemą ir tiriamų tikrovės (socialinių) reiškinių teisinio reguliavimo apimtį.

Pastaruoju metu policijos teisės, kaip savarankiškos teisės šakos (arba savarankiško administracinės teisės pošakio), bei policijos mokslo tyrinėjimai dėl susiklosčiusių koreliacinių teisėsaugos ir kitų institucijų ryšių aktualūs daugelyje Europos valstybių (Lenkijoje, Lietuvoje, Vokietijoje, Didžiojoje Britanijoje, Rusijoje ir kt.). Policijos teisės genezės ir raidos perspektyvos skirtingai analizuojamos tose valstybėse, kuriose teisės mokslai remiasi kontinentinės teisės sistemos ir bendrosios teisės sistemos tradicija. Minėtose valstybėse įvairiai interpretuojami ir policijos teisės terminas, ir policijos teisės, kaip savarankiškos teisės šakos, formavimosi prielaidos. Kontinentinėse valstybėse policijos teisė laikoma administracinės teisės pošakiu (arba institutu), nes policijos teisės teisinio reguliavimo objektas siejamas su valdymo pobūdžio visuomeninių santykių norminiu reglamentavimu, t. y. tų visuomeninių santykių, kurie atsiranda valstybei administruojant asmens, visuomenės, valstybės bei nacionalinio saugumo užtikrinimo sritis. Anglosaksų valstybėse *policijos* terminas suprantamas platesne prasme, t. y. kaip reiškiny, siejamas su tvarkos palaikymu bei asmens ir visuomenės saugumo, kitaip tariant, teisėtovos užtikrinimo funkcijos (angl. *policing*) realizavimu.

Policijos teisės atsiradimo ištakų galima ieškoti jau XIX amžiuje. Štai XIX a.–XX a. pradžioje Vokietijos, Rusijos ir kitų mokslininkų darbuose policijos teisė suprantama kaip teisės normų, reglamentuojančių asmens ir visuomenės saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos palaikymo visuomeninius santykius, visuma [1; 2; 3]. Policijos ir teisės mokslo ryšys buvo nustatinėjamas ir tarpukario Lietuvos mokslininkų darbuose [4; 5]. Šiandienos Lietuvos mokslininkų (D. Žilinsko, A. Šakočiaus, A. Laurinavičiaus, R. Kalesnyko, A. Novikovo ir kt.) tyrinėjimuose nemažai dėmesio skiriama policijos teisės sistemos, visuomeninių santykių, susiklostančių įvairioms institucijoms vykdančioms asmens, visuomenės ir valstybės saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos apsaugos funkcijas ir kurie laikomi policijos teisės objektu, analizei.

Policijos teisės klausimas gana problemiškas ir plačiai nagrinėjamas Lenkijos teisės mokslininkų. Lenkijos teisės teorijoje vyrauja funkcinis požiūris į policijos teisės sistemą. Lenkijos mokslininkų keliama *problema* siejama su valstybės policines funkcijas vykdančių institucijų sistema, kuri priklauso nuo policijos teisės teisinio reguliavimo apimties.

Iškeltos *problemos tyrimo tikslas* – atskleisti valstybės policinės funkcijos struktūrą ir kiekvieno jos struktūrinio elemento specifiką. Siekiant minėto tikslo tikslinga remtis loginiu–analitiniu, sisteminės ir lyginamosios analizės tyrimo metodais, kuriais remdamiesi apibrėšime valstybės policinę funkciją ir išanalizuosime institucijų, vykdančių policines funkcijas, sistemą. Tai leistų ne tik išskirti visuomeninius santykius, susiklostančius įvairioms institucijoms vykdančioms asmens, visuomenės ir valstybės saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos palaikymo funkcijas, bet ir susisteminti teisės normas, reguliuojančias tokio pobūdžio visuomeninius santykius ir priskiriamas prie policijos teisės teisinio reguliavimo objekto.

1. Valstybės policinės funkcijos samprata

Lenkijos teisės teorijoje pateikiama įvairių nuomonių dėl *policijos*, *policijos teisės* ir *valstybės policinės funkcijos* sampratų bei šių terminų koreliacinių ryšių. Kai kurie autoriai policijos teisės šaką sieja tik su policijos, kaip atskiros valstybinės organizacijos, vykdoma visuomenės saugumo užtikrinimo ir viešosios tvarkos palaikymo bei nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimo ir tyrimo veikla [6, p. 32]. Tokia prieiga policijos teisės link yra metodologinė klaida, nes tokiu atveju abejonių kelia pats policijos teisės reguliavimo objektas. Visuomeninių santykių, atsirandančių realizuojant saugumo užtikrinimo ir tvarkos palaikymo funkcijas, sritis daug platesnė, o jų gynimas priskiriamas įvairių subjektų kompetencijai (tiek viešųjų, tiek privačių).

Naujoviškas ir nagrinėjamos problemos esmę atitinkantis sprendimas pateikiamas daugelio Lenkijos mokslininkų darbuose. Štai Z. Leonskis, B. Dolnickis ir kiti autoriai *policijos teisės* turinį atskleidžia remdamiesi valstybės vykdomomis policinėmis funkcijomis [7; 8]. Valstybė ir įvairios jos institucijos vykdo tam tikras policines funkcijas, pavyzdžiui, užtikrina visuomenės ir valstybės saugumą, palaiko visuomeninę tvarką bei rimtį, taip pat vykdo asmens gyvybės, sveikatos ir turto apsaugą [9; 10]. Vadinasi, valstybės policinei funkcijai būdinga tai, kad kilus tam tikrai grėsmei valstybės nacionaliniam saugumui imamasi tam tikrų ypatingų priemonių (įskaitant ir prievartą), kurios turi griežtai reglamentuotą ir išskirtinę taikymo tvarką.

Žvelgiant į policijos teisę jos raidos požiūriu akivaizdu, kad terminas *policija* Lenkijoje buvo vartojamas siekiant apibrėžti valstybės administracinės veiklos sritis, t. y. policijos veikla buvo nukreipta užtikrinti visas valstybės valdymo veiklos funkcijas, o pati policija (kaip valstybinė organizacija) buvo laikoma tam tikru sukarintu vienetu [11, p. 65]. Toks požiūris sunkiai leido atriboti policijos teisės ir administracinės teisės skirtumus, nes policijos funkcijos buvo tapatinamos su administracinio valdymo funkcijomis.

Lietuvos mokslininkas D. Žilinskas kritikuoja tokį *policijos* termino aiškinimą, nes policijos veikla negali būti tolygi administraciniam valdymui [12, 17]. Galima pritarti šiai nuomonei, nes iš tikrųjų policijos funkcijos ir administracinio valdymo funkcijos turėtų būti atskirtos, o jų skirtumų reikia ieškoti policijos teisės ir administracinės teisės reguliavimo metodų skirtybėse. Policijos teisė turi savo specifiką, nes policijos teisės reguliavimo metodas tiesiogiai siejasi su jos reguliavimo objektu. Visuomeniniai santykiai asmens, visuomenės ir valstybės saugumo valdymo srityje reikalauja atitinkamo reguliacinio poveikio, besiremiančio vienu bendru teisinio reguliavimo metodu, kuris būdingas tik policijos teisei. Vadinasi, tokiu policijos teisės reguliavimo metodu laikytinas valstybės prievartos metodas.

Šiandien Lenkijos mokslininkai *policijos* terminą aiškina dvejopai [8, p. 395]:

pirma, tai siekimas nurodyti tam tikrą valstybinės veiklos funkciją bei tos veiklos kryptį;

antra, valstybės policinę funkciją vykdančių institucijų įvardijimas.

Kaip matyti, šiuo atveju *policinės veiklos (policijavimo)* terminas siejamas ne tiek su konkrečiomis valstybės ar privačiomis institucijomis, o su jų vykdomomis policinėmis funkcijomis. Vadinasi, keičiasi ir paties *policijos* termino turinys. Tokiu atveju *policija* suprantama daug plačiau – kaip reiškinys, kuris siejamas su valstybės teisėtvarkos funkcijos (asmens, visuomenės ir valstybės saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos apsaugos) realizavimu arba tiesiog valstybės policine funkcija.

Mokliškai pripažįstant valstybės policinę funkciją susiduriama su dvejopais reiškiniais. Pirmiesiems reikėtų priskirti įvairius, nesuskaičiuojamus pavojus, kurie gali kilti kiekvienam žmogui kasdieniame gyvenime. Tie pavojai kyla dėl stichinių gamtos jėgų, gyvūnų, tam tikrų nuodingų augalų poveikio, epidemijų ir t. t. Grėsmė individui gali būti ir kiti žmonės, kurie yra linkę pažeisti teisę, elgtis lengvabūdiškai arba šiaip yra priešiški nusiteikę. Visa tai kelia grėsmę asmens gyvybei, sveikatai, turtui, jo visuomeniniam gyvenimui, dvasinėms ir materialinėms vertybėms. Todėl valstybė, turėdama monopolinę teisę naudoti prievartą, privalo

apsaugoti savo narius (piliečius) nuo šių pavojų atsiradimo, o jiems kilus kaip galėdama greičiau juos nugalėti bei pašalinti padarytą žalą.

Antriesiems reikėtų priskirti įvairius atskiro individo ir bendruomenės viešųjų interesų neišvengiamai kylančius nesutarimus, kolizijas ir normų pažeidimus. Kiekvienas asmuo iš egoistinių paskatų siekia patenkinti savo poreikius, todėl stengiasi išnaudoti tas asmenines teises ir laisves, kurias jam suteikia valstybė. Dažniausiai asmuo (individas) dažnai visiškai nesiskaito arba kreipia labai mažai dėmesio į analogiškus kitų individų arba visos bendruomenės poreikius. Vadinasi, neišvengiamai kyla būtinybė į šiuos visuomeninius santykius įsikišti valstybei, nes tik ji turi teisėtą (legitimišką) teisę disponuoti prievarta siekdama neleisti pažeisti viešosios tvarkos ir visuomeninės rimties normų reikalavimų. Kita vertus, jeigu pažeidžiami asmens ir visuomenės saugumo bei viešosios tvarkos ir visuomeninės rimties reikalavimai, valstybė savo autoritetu arba prievarta privalo atkurti pažeistų vertybių pradinę būseną, priversti kaltus asmenis atlyginti padarytą žalą bei nubausti asmenis, kurie neteisėtais būdais pažeidė kitų asmenų arba bendruomenės interesus [8, p. 396].

Apibendrinant galima teigti, kad tiek valstybės, tiek privačių institucijų arba atskirų asmenų veikla šiomis dvejomis kryptimis kovojant su minėtomis neigiamų reiškinių grupėmis yra valstybės policinės funkcijos realizavimas. Vadinasi, valstybės policinės funkcijos turinys apima tuos visuomeninius santykius, kurie susiklosto užtikrinant asmens, visuomenės ir valstybės saugumą bei viešąją tvarką ir visuomeninę rimtį, garantuojant žmonių santarvę bei ramybę dalyvaujant policines funkcijas vykdančioms institucijoms.

2. Valstybės policines funkcijas vykdančių institucijų sistema

Valstybės policinė veikla pasireiškia tose viešojo administravimo srityse, kuriose gali kilti koks nors pavojus arba grėsmė, t. y. grėsmė asmens gyvybei, sveikatai arba jo turtui, visuomenės bei valstybės saugumui, viešajai tvarkai bei visuomeninei rimčiai. Išvardytoms valstybės policinėms funkcijoms įgyvendinti Lenkijoje mėginama nustatyti bei sukurti institucijų, atsakingų už šių funkcijų tiesioginį realizavimą, sistemą. Manytina, jog valstybės policines funkcijas vykdančių institucijų sistemą sudarytų tos institucijos, kurių veikla nukreipta užtikrinti visuomeninių santykių, susiklostančių asmens, visuomenės ir valstybės saugumo srityje, apsaugą valstybės suteiktos teisėtos prievartos metodu. Tačiau šis klausimas lieka atviras ir yra gana probleminis, nes kyla neaiškumų dėl kai kurių institucijų, priskiriamų policines (arba vadinamąsias teisėsaugos) funkcijas vykdančioms institucijoms.

S. Kašnica [13], tyrinėdamas institucijų, vykdančių valstybės policines funkcijas, sistemą, nurodo policinės veiklos paskirtį. Tokia veiklos paskirtis suprantama dvejopai¹:

pirma, materialiaja prasme policinė veikla laikoma viešojo valdymo sudėtine dalimi siekiant užtikrinti asmens, visuomenės bei valstybės saugumą ir viešosios tvarkos apsaugą bei likviduoti grėsmes, kylančias šioje srityje. Toks supratimas skatina daryti išvadą, kad policinė veikla yra reiškinys. Vadinasi, policinė veikla yra ne kas kita kaip valstybės vykdoma veikla asmens, visuomenės, valstybės arba net nacionalinio saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos apsaugos srityje. Valstybės policines funkcijas realizuojančios institucijos nebūtinai turi sietis su policijos organizacija, nes įstatymų leidėjas tokias institucijas įvardija kitais terminais (pvz., valstybės sienos apsaugos sargyba, miesto sargyba, valstybės saugumo departamentas, privačios apsaugos struktūros ir pan.);

antra, formaliaja prasme policinė veikla siejama su viena tarnyba ir viena organizacija – policija. Vadinasi, policijos institucijų sistema ir jų kompetencija įtvirtinama policijos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, kuriuose tradiciškai pateikiami tokie policijos uždavi-

¹ Reikia pabrėžti, kad toks platus policijos arba policinės veiklos supratimas pateikiamas ir kitų valstybių mokslininkų darbuose [2, p. 12].

niai kaip nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija, jų atskleidimas ir tyrimas, eismo saugumo priežiūra ir pan.

Lenkijos mokslininkų, tiriančių funkcinį požiūrį į policijos teisės sistemą, darbuose pateikiama primityvi valstybės policines funkcijas vykdančių institucijų sistema: valstybės administracinė policija (valstybės mokesčių inspekcija, statybų inspekcija, sanitarinės–epidemiologinės tarnybos ir kt.), politinė policija (valstybės saugumo departamentas¹), kriminalinė policija ir pan. [14, p. 345]. Be to, dažniausiai institucijos, vykdančios valstybės policines funkcijas, skirstomos į dvi grupes: *pirma*, bendros kompetencijos institucijos, prie kurių priskiriamos skirtingose viešojo administravimo srityse policines funkcijas realizuojančios institucijos (policija, miesto sargyba ir pan.); *antra*, specializuotos policijos institucijos, vykdančios policines funkcijas užtikrinant visuomeninių santykių, susiklostančių tam tikrose asmens, visuomenės ir valstybės saugumo srityse, apsaugą (privačios apsaugos struktūros, valstybės sienos apsaugos sargyba, specialiųjų tyrimų tarnyba ir pan.). Pabrėžiama, jog šios policinės institucijos (t. y. sistemos struktūrinės dalys) tarpusavyje sąveikauja įgyvendinant valstybės policines funkcijas ir jas priskiriant bendrai valstybės policines funkcijas vykdančių institucijų sistemai.

Siekdami geriau atskleisti valstybės policines funkcijas vykdančių institucijų sistemą pateiksime trumpą kiekvienos institucijos atliekamų uždavinių bei funkcijų charakteristiką. Kita vertus, sisteminti bei klasifikuoti visas institucijas, vykdančias valstybės policines funkcijas, yra sudėtinga, nes savo veikloje jos atlieka labai įvairaus pobūdžio veiksmus, pavyzdžiui, patruliuojimą viešosiose vietose (policija, miesto sargyba) siekdamos užtikrinti visuomeninę rimtį bei gyventojų saugumą, kovoja su ekonominio pobūdžio grėsmėmis bei nusikaltimais, siekdamos apsaugoti valstybės nacionalinius interesus (valstybės saugumo departamentas) arba piliečių turtinius interesus (privačios apsaugos struktūros). Reikia pabrėžti, kad valstybės policines funkcijas vykdančias institucijas vienija bendras požymis, t. y. tai, kad jos savo veikloje naudoja valstybės prievartą siekdamos tinkamai užtikrinti asmens, visuomenės bei valstybės saugumą ir viešosios tvarkos apsaugą.

2.1. Policija

Lenkijos policijos paskirtį, veiklos principus ir teisinius pagrindus, policijos uždavinius ir organizacinę struktūrą, policijos pareigūnų kompetenciją bei atsakomybę nustato 1990 m. balandžio 6 d. priimtas Lenkijos Respublikos policijos įstatymas. Šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje policija apibrėžiama kaip uniformuota ir ginkluota formuotė (padalinys), tarnaujanti visuomenei ir skirta palaikyti viešąją tvarką bei užtikrinti visuomenės saugumą [15]. Policijos įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti pagrindiniai policijos uždaviniai:

- žmogaus gyvybės bei turto apsauga nuo neteisėtų pasikėsinių;
- viešosios tvarkos bei visuomenės saugumo užtikrinimas viešosiose vietose, taip pat viešajame transporte ir vandens telkiniuose, skirtuose bendram naudojimui;
- inicijavimas bei organizavimas veiksmų, kuriais siekiama užkirsti kelią daryti nusikalstamas veikas ir kitus teisės pažeidimus bei kriminogeniniams reiškiniams atsirasti, taip pat bendradarbiavimas su valstybinėmis, savivaldybių bei visuomeninėmis organizacijomis kovojant su tokio pobūdžio reiškiniais;
- nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimas ir tyrimas bei juos padariusių asmenų paieška;
- miesto (savivaldybės) policijos (miesto apsaugos tarnybos) bei kitų specializuotų ginkluotų formuočių priežiūra įstatymų nustatyta tvarka;
- administracinių aktų, susijusių su viešo pobūdžio valdymo veikla, vykdymo kontrolė;
- bendradarbiavimas su kitų valstybių policijomis ir tarptautinėmis organizacijomis remiantis tarptautinėmis sutartimis bei atskirais susitarimais.

¹ Šiuo metu Lenkijoje Valstybės saugumo departamento funkcijas perėmė Vidaus saugumo bei Žvalgybos agentūros. Plačiau apie tai – viename iš straipsnio skirsnių.

Reikia pabrėžti, jog Vyriausioji policijos komendantūra yra centrinė valstybinės administracijos institucija, atsakinga už viešosios tvarkos bei visuomenės saugumo užtikrinimo funkcijų įgyvendinimą. Vyriausiasis policijos komendantas yra visų policijos įstaigų vadovas ir kartu jis pavaldus Vidaus reikalų ir administracijos ministrui [15].

Lenkijos Respublikos policijos įstatymo 6 straipsnyje pateikiama policijos organizacinė struktūra teritorinio administravimo principu. Teritorinėmis policijos įstaigomis laikomos vaivadijų policijos komendantūros, rajonų policijos komendantūros ir miesto policijos komendantūros.

Policijos organizacijoje išskiriamos prevencinė, kriminalinė bei pagalbinio pobūdžio tarnybos. Pagalbinio pobūdžio policijos tarnyba atsakinga už policijos veiklos organizacinių ir materialinių–techninių uždavinių sprendimą. Be to, policijai priskirtiems uždaviniams efektyviau įgyvendinti yra sukurti atskiri prevencijos skyriai bei antiteroristiniai padaliniai, policinės veiklos tyrimų ir numatymo padaliniai ir aukštoji policijos mokykla, policijos mokymo įstaigos bei policijos mokyklos.

Lenkijos policijos sistemoje yra ir kitų policijos padalinių, pavyzdžiui, 1996 m. balandžio 4 d. Vidaus reikalų ministro įsakymu buvo įsteigta *teismų policija*. Pagrindiniai teismų policijos uždaviniai yra šie:

- saugumo bei viešosios tvarkos palaikymas teismų bei prokuratūros pastatuose;
- teisėjų, prokurorų bei kitų asmenų, kai jie vykdo savo pareigas, susijusiais su teisingumo funkcijų įgyvendinimu, gyvybės bei sveikatos apsauga;
- procesinių veiksmų, kuriuos paskyrė teisėjas arba prokuroras, atlikimas;
- asmenų, įskaitant ir nepilnamečius, atvedinimas prokuroro arba teisėjo nurodymu, jeigu šis uždavinys nebuvo priskirtas kitų rūšių policijai;
- kitų teismo nutarčių bei sprendimų vykdymas siekiant palaikyti viešąją tvarką.

Teismų policija pavaldi ir veikia prie vaivadijų policijos komendantūrų. Teismų policijos patalpos yra tame pačiame pastate, kartu su teismu arba prokuratūra. Teismų policijos patalpų išlaikymo išlaidas padengia tam tikras teismas arba prokuratūra.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lenkijoje gali būti steigiamos ir specializuotos policijos įstaigos. Jeigu būtina, vaivadijos policijos komendantas, suderinęs su vyriausiuoju policijos komendantu, specialioms policijos funkcijoms vykdyti gali steigti geležinkelio, vandens, oro linijų arba kitą specializuotą policijos įstaigą. Specializuotų policijos įstaigų komendantai pavaldūs vaivadijos policijos komendantui [15].

Lenkijos policija, vykdydama jai priskirtus uždavinius, atlieka nemažai funkcijų, kurios Policijos įstatymo 14 straipsnyje yra suskirstytos į tris grupes:

- pirma*, operatyvines – atpažįstamąsias funkcijas;
- antra*, tardymo funkcijas;
- trečia*, administracines–tvarkomąsias funkcijas.

Lenkijos Respublikos policijos įstatyme nėra konkrečiai apibrėžtos bei išvardytos policijos funkcijos, nes tai paliekama konkrečios policijos diskrecijai. Kita vertus, policijos įstatymas labai tiksliai nustato policijos pareigūnų įgaliojimų apimtį bei teises vykdyti policijai priskirtus uždavinius (šaunamojo ginklo naudojimo sąlygas, fizinės prievartos naudojimo atvejus, operatyvinių veiksmų atlikimą, korespondencijos kontroliavimą ir pan.).

Kaip matyti, Lenkijos policijos vykdomus įvairius asmens, visuomenės ir valstybės saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos apsaugos uždavinius ir funkcijas galima vadinti valstybės policinėmis funkcijomis.

2.2. Savivaldybės (miesto) sargyba

Tam, kad savivaldybės teritorijoje būtų geriau palaikoma viešoji tvarka ir visuomeninė rimtis bei garantuojamas viešasis saugumas, Lenkijos savivaldybėse gali būti kuriamos savarankiškos apsaugos formuotės – miesto sargybos. Iki 1997 metų savivaldybės (miesto) sargybų veiklos pagrindus reglamentavo Lenkijos Respublikos policijos įstatymo 4 skirsnis.

Tačiau įstatymas neišskyrė, kokius konkrečiai policijos uždavinius bei funkcijas vykdo savivaldybės (miesto) sargyba, kokie yra miesto sargybinių įgaliojimai. Policijos įstatyme buvo įtvirtinta tik viena nuostata – kad savivaldybės (miesto) sargybiniai vykdo administracinio-tvarkomojo pobūdžio funkcijas, o prireikus fiziškai užtikrina įvykio vietos saugumą.

1997 m. rugpjūčio 29 d. buvo priimtas įstatymas dėl Savivaldybės (miesto) sargybos [16], kurio 1 straipsnyje yra įtvirtinta savivaldybės (miesto) sargybos paskirtis, t. y. užtikrinant visuomenės saugumą bei viešosios tvarkos apsaugą savivaldybės teritorijoje gali būti kuriama savarankiška uniformuota formuotė – savivaldybės (miesto) sargyba.

Savivaldybės (miesto) sargyba gali būti steigiama tik gavus vaivadijos policijos komendanto pritarimą. Savivaldybės (miesto) sargyba yra sudėtinė vietos savivaldos organizacijos dalis, kuri neįeina į bendrą policijos sistemą, nors ir vykdo policines funkcijas, t. y. palaiko viešąją tvarką, visuomeninę rimtį, užtikrina asmens, visuomenės saugumą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad miesto sargybinių profesinį pasirengimą kontroliuoja policija (pvz., fizinis pasirengimas, įstatymų ir kitų teisės aktų išmanymas ir pan.).

Savivaldybės (miesto) sargybos kompetencija reglamentuota vietos savivaldos organizacijų išleistais teisiniais dokumentais. Išanalizavus šiuos dokumentus matyti, kad savivaldybės (miesto) sargyba vykdo tokius pagrindinius uždavinius [16]:

- palaiko viešąją rimtį bei tvarką viešosiose vietose;
- palaiko tvarką keliuose bei kontroliuoja eismo saugumo užtikrinimą, kiek tai reglamentuota kelių eismo taisyklėse;
- bendradarbiauja su kitais įgaliojais valstybės subjektais gelbstint žmonių gyvybę ištikus techninio pobūdžio avarijoms, kilus epidemijoms ir pan.;
- saugo įvykio vietą iki to momento, kai atvyksta kompetentingi valstybinių institucijų atstovai, taip pat pagal galimybę užkerta kelią žalingų padarinių atsiradimui, nustato įvykio liudininkus;
- saugo komunalinius objektus;
- bendradarbiauja su organizatoriais ir kitomis tarnybomis palaikant viešąją tvarką bei užtikrinant visuomenės saugumą masinių renginių, susirinkimų, mitingų bei piketų metu;
- į išblaivinimo įstaigas pristato neblaivius asmenis arba palydi juos iki gyvenamųjų vietų;
- inicijuoja bei dalyvauja akcijose, susijusiose su nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija, taip pat bendradarbiauja su valstybinėmis, savivaldybių bei bendruomeninėmis institucijomis šioje srityje.

Savivaldybės (miesto) sargybos pareigūnai neatlieka nei tardymo, nei operatyvinio pobūdžio funkcijų, susijusių su nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimu bei tyrimu. Savivaldybės (miesto) sargybos pareigūnai yra tarsi policijos pagalbininkai, padedantys palaikyti viešąją tvarką bei visuomeninę rimtį ir užtikrinti visuomenės saugumą savivaldybių teritorijoje. Kita vertus, savivaldybės (miesto) sargybos pareigūnai savo veikloje, kaip ir policijos pareigūnai, gali naudoti prievartą, tačiau su tam tikromis išlygomis ir apribojimais.

2.3. Vidinio saugumo agentūra

2002 m. gegužės 24 d. Lenkijoje buvo priimtas Vidinio saugumo agentūros ir žvalgybos agentūros įstatymas [17], kuris pakeitė iki šio momento galiojusį įstatymą „Dėl Valstybės saugumo departamento“. Kaip matyti, remiantis Vidinio saugumo agentūros ir Žvalgybos agentūros įstatymu buvo įkurtos dvi naujos institucijos, kurios perėmė Valstybės saugumo departamento funkcijas. Savaimė suprantama, Valstybės saugumo departamentas buvo viena iš tų institucijų, kuri vykdė daugybę valstybės policinių funkcijų, siekdama užtikrinti valstybės bei jos gyventojų saugumą nuo įvairių galimų pavojų, pasikėsinimų bei grėsmių, t. y. nacionalinį saugumą.

Lenkijos Respublikos vidinio saugumo agentūros ir žvalgybos agentūros įstatymo 1 straipsnyje pabrėžiama, kad kuriama Vidinio saugumo agentūra yra valstybės institucija, atsakinga už valstybės vidinio saugumo bei jos konstitucinės santvarkos užtikrinimą šalyje. Minėto įstatymo 2 straipsnyje teigiama, kad kuriama Žvalgybos agentūra yra valstybės institucija, atsakinga už valstybės išorinio saugumo užtikrinimą.

Išanalizavus Lenkijos Respublikos vidinio saugumo agentūros ir žvalgybos agentūros įstatyme įtvirtintas nuostatas matyti, kad valstybės policines funkcijas vykdo tik Vidinio saugumo agentūra. Tai matyti iš pagrindinių Vidinio saugumo agentūros uždavinių, kurie yra įtvirtinti 5 straipsnyje:

- nustatyti grėsmes, nukreiptas į valstybės vidaus saugumą bei jos konstitucinę santvarką, užkirsti joms kelią ir pašalinti;
- vykdyti atskirų nusikalstamų veikų rūšių, susijusių su valstybės nacionaliniu saugumu, prevenciją, jas atskleisti ir tirti, t. y.:
 - a) šnipinėjimo, terorizmo atvejus, valstybinės paslapties reikalavimų pažeidimus ir kitas panašaus pobūdžio nusikalstamas veikas, keliančias grėsmę valstybės nacionaliniam saugumui;
 - b) nusikalstamas veikas, keliančias grėsmę valstybės ekonomikai;
 - c) nusikalstamas veikas, susijusias su valstybės tarnautojų korupcinio pobūdžio veikla, jeigu tai kelia grėsmę valstybės nacionaliniam saugumui;
 - d) nusikalstamas veikas valstybės strateginės reikšmės technologijų, prekių arba paslaugų srityje;
 - e) nusikalstamas veikas, susijusias su nelegalia ginklų, sprogstamųjų medžiagų, masinio naikinimo ginklų, psichotropinių medžiagų gamyba bei tarptautine apyvarta;
- neviršijant savo įgaliojimų atlikti kitų valstybės apsaugos tarnybų uždavinius bei vykdyti vietinės valdžios saugumo funkcijas, susijusias su slapta informacija palaikant tarptautinius santykius.

Apibendrinant pateiktus uždavinius matyti, kad Vidinio saugumo agentūra priskiriama prie institucijų, vykdančių valstybės policines funkcijas. Be to, Vidinio saugumo agentūros pareigūnai tiesiogiai dalyvauja veikloje, kurios vienas iš tikslų yra garantuoti, kad piliečiai jaustųsi saugiai tiek ekonomiškai, tiek fiziškai, bei užtikrinti moralinio, turtinio ir fizinio gėrio apsaugą nuo nusikalstamų arba kitokio pobūdžio neteisėtų pasikėsinimų.

2.4. Valstybės sienos sargyba

Valstybės sienos sargyba yra institucija, atsakinga už nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimą ir tyrimą, taip pat už viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimą bei kitų teisėtovos funkcijų vykdymą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šios institucijos veikimo teritorija pasižymi tam tikra specifika. Valstybės sienos sargyba vykdo policines funkcijas pasienio teritorijoje ir pasienio ruože.

1990 m. spalio 12 d. buvo priimtas Valstybės sienos sargybos įstatymas [18], kuris nustatė Sienos sargybos veiklos teisinį statusą, uždavinius bei funkcijas, struktūrą, sienos sargybos pareigūnų teises ir pareigas. Valstybės sienos sargybos įstatyme įtvirtinti pagrindiniai Sienos sargybos uždaviniai ir funkcijos, kurias vykdančios valstybės policinės funkcijos, t. y.:

- valstybės sienos apsauga;
- valstybės sienos kirtimo tvarkos organizavimas ir kontroliavimas;
- nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų, susijusių valstybės sienos teisinio režimo nesilaikymu, prevencija, atskleidimas ir tyrimas;
- viešos tvarkos palaikymas pasienio ruože, kiek tai priklauso jų kompetencijai;
- ženklų, nurodančių valstybės sienos ribas, ir kitų su valstybės sienos saugumu susijusių objektų bei įrenginių apsauga.

Valstybės sienos sargybos pareigūnai vykdo daug uždavinių ir funkcijų, kurių tikslas yra užtikrinti žmonių saugumą bei jų teisėtų interesų apsaugą pasienio zonoje arba pasienio ruože. Be to, valstybės sienos sargybos pareigūnai vykdo operatyvines (taiko įvairius operatyvines veiklos metodus bei priemones), tardymo bei administracines–tvarkomąsias funkcijas, o prireikus taiko valstybės prievartą. Galima teigti, kad Valstybės sienos sargyba yra viena iš valstybės institucijų, vykdančių valstybės policinę funkciją.

2.5. Privačios apsaugos tarnybos

Pastaruoju metu privačios apsaugos rinkos funkcionavimas akivaizdus daugelyje užsienio valstybių, nes susiklosčiusi nepalanki situacija (dėl finansinių ir žmogiškųjų išteklių) policijoje ir kitose teisėtvarkos institucijose pagrįstai sudaro galimybę privačioms apsaugos struktūroms užimti atsiradusią nišą asmens, jo turto, visuomenės saugumo užtikrinimo ir viešosios tvarkos apsaugos srityje. Valstybė, siekdama sumažinti teisėtvarkos sistemos išlaikymo išlaidas, iš dalies perduoda asmens ir turto saugumo užtikrinimo bei tvarkos palaikymo funkcijas privatiems subjektams. Vadinasi, privačias apsaugos struktūras taip pat galima būtų priskirti prie institucijų, vykdančių valstybės policines funkcijas teisėtvarkos palaikymo srityje.

Lenkijos valstybėje privačių apsaugos tarnybų veiklos teisinius pagrindus, kompetenciją, kontrolės principus, apsaugos tarnybų darbuotojų teises ir pareigas reglamentuoja 1997 m. rugpjūčio 22 d. priimtas įstatymas dėl asmens ir turto apsaugos [19]. Šiame įstatyme įtvirtinta apsaugos paskirtis – norint užtikrinti savo bei savo klientų saugumą tiek fiziniu, tiek turtiniu požiūriu asmenys (tiek fiziniai, tiek juridiniai) gali naudotis privačių asmenų arba atskirų privačių apsaugos struktūrų teikiamomis apsaugos paslaugomis. Įstatyme numatyta, kad apsaugos paslaugas gali teikti tiek privatūs asmenys, išlaikę kvalifikacijos egzaminus ir turintys apsaugos darbuotojo licenciją, tiek atskiros privačios apsaugos tarnybos arba įmonių ir organizacijų apsaugos struktūriniai padaliniai įstatymų nustatyta tvarka įregistravę įmonę, teikiančią apsaugos paslaugas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Asmens ir turto apsaugos įstatymo 5 straipsnyje įvardijami objektai, kurie privalo organizuoti ir vykdyti apsaugą, t. y. nacionaliniai ir komerciniai bankai, šaunamųjų ginklų ir sprogstamųjų medžiagų parduotuvės, muziejai, valstybiniai archyvai ir pan. [19].

Lenkų mokslininkas T. Z. Nowickis, tyrinėjęs privačių apsaugos struktūrų galimybes vykdyti valstybės policines funkcijas, pabrėžia, kad privačios apsaugos struktūros tampa vis svarbesnės saugant asmenis bei jų gyvybę, sveikatą arba turtą [20, p. 31–32]. Pagrindinė to priežastis yra ta, kad valstybė dėl objektyvių kriterijų – finansinių, materialinių, techninių, kadro ir kitų išteklių nuolatinio mažinimo arba ribojimo – pagal savo kompetenciją negali suteikti išskirtinių sąlygų tam tikroms asmenų kategorijoms, atsižvelgiant į jų veiklos pobūdį, turtinę padėtį ar pan., ir taip atitinkamai garantuoti privataus verslo saugumą. Kita vertus, privati apsaugos veikla Lenkijoje griežtai prižiūrima bei kontroliuojama valstybės, t. y. įvairios policijos ir vietos savivaldos institucijos tikrina, kad asmenys ir privačios įmonės, vykdydamos asmens bei turto apsaugos užtikrinimo funkcijas, turėtų licencijas, taip pat išduoda licencijas verstis privačia apsaugos veikla, rūpinasi apsaugos darbuotojų rengimu bei jų mokymu.

Apibendrinus galima teigti, kad privačios apsaugos struktūros tampa vienais iš valstybės policines funkcijas vykdančių subjektų. Išplėtus privačia komercine iniciatyva veikiančių subjektų teikiamas apsaugos paslaugas galima būtų išvelgti nemažą šių tarnybų indėlį asmens ir visuomenės saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos apsaugos srityje.

2.6. Specializuotos institucijos, vykdančios valstybės policines funkcijas

Jau buvo minėta, jog valstybės policines funkcijas vykdančių institucijų sistemai priskiriamos institucijos, kurios, be savo pagrindinių funkcijų, iš dalies vykdo ir policines funkcijas.

Visų pirma tokioms institucijoms priskiriama Valstybinė gaisrų tarnyba [21]. Tai yra uniformuota ir specialiajia įranga aprūpinta valstybinė formuotė, kurios paskirtis – užtikrinti asmens, visuomenės bei valstybės priešgaisrinę saugą, kovoti su gaisrais, gaivalinėmis nelaimėmis bei kitomis grėsmėmis, vykdyti gelbėjimo darbus pramoninių ir transporto avarijų bei gaivalinių nelaimių vietose, dalyvauti įvairiose akcijose, kuriose tikrinamas priešgaisrinės apsaugos taisyklių reikalavimų laikymasis. Prireikus Valstybinė gaisrų tarnyba vykdo nusi- kalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų, susijusių su priešgaisrinės apsaugos taisyklių nesil- aikymu, tyrimą bei organizuoja jų prevenciją.

Kita institucija, atliekanti dalį valstybės policinių funkcijų, yra Aplinkos apsaugos ins- pekcija, kurios veiklą reglamentuoja 1991 m. liepos 20 d. priimtas Aplinkos apsaugos ins- pekcijos įstatymas [22]. Šio įstatymo 2 straipsnyje, be kitų uždavinių, yra numatyta, kad Ap- linkos apsaugos inspekcija kontroliuoja, kaip laikomasi aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų, kaip racionaliai naudojami gamtiniai ištekčiai, taip pat inicijuoja veiksmus, kurie užkerta kelią ekologinėms nelaimėms, aiškina tokių nelaimių kilimo priežastis, šalina jų pa- darinius, atkuria buvusią ekologinę būseną. Be to, Aplinkos apsaugos inspekcija bendra- darbiauja su teisėsaugos, teisėtvarkos bei kitomis valstybės ir vietos savivaldos institucijo- mis kovodama su neteisėtomis veikomis aplinkos apsaugos srityje.

Išanalizavus Lenkijoje galiojančius teisės aktus matyti, kad valstybės policines funkci- jas iš dalies vykdo Valstybinė sanitarijos inspekcija [23], Kalėjimų tarnyba [24], Muitinės ins- pekcija [25], Geležinkelių apsaugos tarnyba [26], Nacionalinių parkų sargyba [27], tvarkos palaikymo pajėgos karinėse teritorijose ir kitos institucijos.

Apibendrinus galima drąsiai teigti, kad remiantis funkcinio požiūriu dauguma viešojo administravimo institucijų savo kasdienėje veikloje, be pagrindinės funkcijos, vykdo ir vals- tybės policines funkcijas siekdamos užtikrinti asmens, visuomenės ir valstybės saugumą bei palaikyti viešąją tvarką valstybės prievarta. Kita vertus, minėtų institucijų veiklos teisinis reg- lamentavimas iš dalies grindžiamas policijos teisės normomis bei jų įgyvendinimu policijos teisės teisinio reguliavimo metodu.

Išvados

1. Visuomeninių santykių, atsirandančių įgyvendinant valstybinį asmens, visuomenės, valstybės ir nacionalinio saugumo užtikrinimo sričių administravimą, gausa rodo, jog teisės normos, reguliuojančios šiuos santykius, galėtų būti priskirtos ir laikomos policijos teisės objektu. Policijos teisės, kaip savarankiškos teisės šakos, teisinio reguliavimo objektas netu- rėtų apimti vienos valstybės institucijos (šiuo atveju policijos) vykdomos asmens, visuome- nės ir valstybės saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos apsaugos veiklos naudojant valstybės prievartą.

2. Lenkijos valstybėje vyrauja funkcinis–sisteminis požiūris į policijos teisę kaip sava- rankišką teisės šaką, t. y. valstybės policinei funkcijai įgyvendinti nustatoma valstybinių ir privačių institucijų, savo veikloje tiesiogiai arba netiesiogiai vykdančių teisėtvarkos užtikri- nimo veiklą, sistema. Vadinasi, mokslinė prasme valstybės policinė funkcija yra daug konk- retesnė, o šios funkcijos vykdymo pobūdis leidžia ją atskirti nuo viešojo administravimo funkcijos. Tokiu atveju policinė veikla galėtų būti suprantama ir nagrinėjama kaip reiškiny- s.

3. Institucijų, vykdančių valstybės policines funkcijas, veiklos teisinis reglamentavimas grindžiamas policijos teisės normomis, kurios įgyvendinamos policijos teisės reguliavimo metodu, t. y. valstybės prievarta. Konstatuotina, jog valstybės policines funkcijas vykdančias institucijas tikslinga sisteminti funkcinio pagrindu, taip parodant tokių institucijų veiklos prio- ritetus įgyvendinant valstybės policines funkcijas asmens, visuomenės ir valstybės saugumo užtikrinimo bei viešosios tvarkos apsaugos srityje.

LITERATŪRA

1. **Елистратов А. И.** Очерк административного права. – Москва, 1922.
2. **Стариков Ю. Н.** Курс общего административного права. – Москва: НОРМА–ИНФРА–М, 2002.
3. **Mohl R.** Die Polizeiwissenschaft nach den Grundsätzen des Rechtsstaates. Aufl. 2. – Tübingen, 1866. Bd. 1–3.
4. **Jakobas A.** Policijos teisės vadovėlis. – Kaunas: „Policijos“ laikraščio leidinys, 1933.
5. **Vilutis P.** Administracinė teisė. Bendroji dalis. – Kaunas: VDU, Teisių fakultetas, 1939.
6. **Borkowski A., Guzinski M.** Administracyjne prawo gospodarcze. – Wrocław: Kolonia, 1999.
7. **Leonski Z.** Materialne prawo administracyjne. – Warszawa: C.H.Beck, 1997.
8. **Dolnicki B.** Policyjne funkcje państwa w Polsce//Prawo CCLXXII. – Wrocław: Wydawnictwo uniwersytetu Wrocławskiego, 2000.
9. **Boć J.** Prawo administracyjne. – Wrocław: Kolonia, 2000.
10. **Boć J., Nowacki K., Samborska-Boć E.** Ochrona środowiska. – Wrocław: Kolonia, 2000.
11. **Kawka W.** Policja w ujęciu historycznym i współczesnym. – Vilnius: USB, 1939.
12. **Žilinskas D.** Lietuvos policijos teisės sistema: hipotezė ir modeliai. Doktoro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01S). – Vilnius: LTU, 2003.
13. **Kasznica S.** Polskie prawo administracyjne. – Poznan, 1946.
14. **Leonski Z.** Istota i rodzaje policji administracyjnej (zagadnienia wybrane) // Administracja publiczna u progu XXI wieku. – Przemysl: Wydawnictwo wyższej szkoły administracji i zarządzania, 2000.
15. **Ustawa** o Policji z dnia 6 kwietnia 1990. (Dz. U. 1990 r. Nr. 30. Poz.179).
16. **Ustawa** o Strażach gminnych z dnia 29 sierpnia 1997. (Dz. U. 1997 r. Nr. 123. Poz. 779).
17. **Ustawa** o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu z dnia 24 maja 2002. (Dz. U. 2002 r. Nr. 74. Poz. 676).
18. **Ustawa** o Straży Granicznej z dnia 12 października 2002. (Dz. U. 2002 r. Nr. 171. Poz. 1399).
19. **Ustawa** o Ochronie osob i mienia z dnia 22 sierpnia 1997.(Dz. U. 1997 r. Nr. 114. Poz. 740.).
20. **Nowicki T. Z.** Ochron osob i mienia. – Torun: TNOiK, 1999.
21. **Ustawa** o Państwowej Straży Pożarnej z dnia 24 sierpnia 1991. (Dz. U. 1991 r. Nr. 88. Poz. 400).
22. **Ustawa** o Inspekcji Ochrony Środowiska z dnia 20 lipca 1991. (Dz. U. 1991 r. Nr. 77. Poz. 335).
23. **Ustawa** o Inspekcji Sanitarnej z dnia 14 marca 1998. (Dz. U. 1998 r. Nr. 90. Poz. 575).
24. **Ustawa** o Służbie Więziennej z dnia 26 kwietnia 1996. (Dz. U. 1996 r. Nr. 61. Poz. 283.).
25. **Ustawa** o Inspekcji Celnej z dnia 6 czerwca 1997. (Dz. U. 1997 r. Nr. 71. Poz. 449.).
26. **Ustawa** o Transporcie kolejowym z dnia 27 czerwca 1997. (Dz. U. 1997 r. Nr. 96, poz 593.).
27. **Ustawa** o Ochronie pszyrody z dnia 16 października 1991. (Dz. U. 1991 r. Nr. 114, poz. 91.).

Police Law in Poland: Functional Approach to System

Dr. Raimundas Kalesnykas
Doctoral Candidate Vidmantas Mečkauskas
Law University of Lithuania

SUMMARY

Recently, the issue of police law as separate law science is essential in many countries and forms different views and ideas among the scientists. Disputes arise on the police law regulation field and police law legal regulation object, i.e. what public relations are to be assigned to be regulated by police law. The question arises if the rules of law regulating the activity of one institution can be

referred to as separate law science or such rules of law do regulate the activities of many other institutions, not only of the police as an institution. Solutions to the above–formulated problematic provisions are analyzed in this article.

Each state regularly performs the set of public administration functions, such as lawmaking, law implementation organizing, and concern for public welfare. Regular state functioning cannot be imagined without state functions with the help of which people are protected from endless number of dangers that may occur because of nature disasters or illegal actions of other people. Such functions are defined as state police functions in the legal literature.

The issue of police functions definition is developed in the article as well as the conditions for systemizing of institutions performing state police functions in Poland are analyzed. The authors reach the conclusion that it is possible to analyze police law content through the system of functional viewpoint towards public relations originating from the field of ensuring the safety of person, public or state. The characteristics and main tasks of the main institutions performing the state police functions are also briefly discussed in the article.

